

NASILJE V ŠPORTU:

POMEN OZAVEŠČENOSTI IN ZNANJA
STROKOVNIH DELAVCEV

izr. prof. dr. Saša Cević Erpič

Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani

Mental health in elite athletes: International Olympic Committee consensus statement (2019)

Vrste nenamernega nasilja in nadlegovanja v športu

1. PSIHOLOŠKA ZLORABA
2. TELESNA ZLORABA
3. SPOLNA ZLORABA
4. ZANEMARJANJE

Mental health in elite athletes: International Olympic Committee consensus statement (2019)

1. PSIHOLOŠKA ZLORABA

Vzorec namernega, dolgotrajnega in ponavljajočega se nekontaktnega vedenja v odnosu, ki se razlikuje po moči. Ta oblika zlorabe je jedro vseh drugih oblik

2. TELESNA ZLORABA

Nenamerna travma ali telesna poškodba, ki jo povzroči udarjanje, pretepanje, brcanje, grizenje, opekline ali drugačne poškodbe športnike.

To lahko vključuje prisilno ali predpisano telesno dejavnost, ki je neprimerna:

- starosti ali telesni zgradbi,
- neprimerne vadbene obremenitve;
- vadba, ko je športnik poškodovan ali trpi bolečine
- pretirane in prisilne metode prehranjevanja (motnje hranjenja)
- prisilno uživanje alkohola ali
- sistematične dopinške prakse.

Mental health in elite athletes: International Olympic Committee consensus statement (2019)

3. SPOLNA ZLORABA

Kakršno koli ravnanje spolne narave, nekontaktno, kontaktno ali penetracijsko, pri katerem je privolitev

- izsiljena/manipulirana ali
- ni podana ali
- je ni mogoče podati

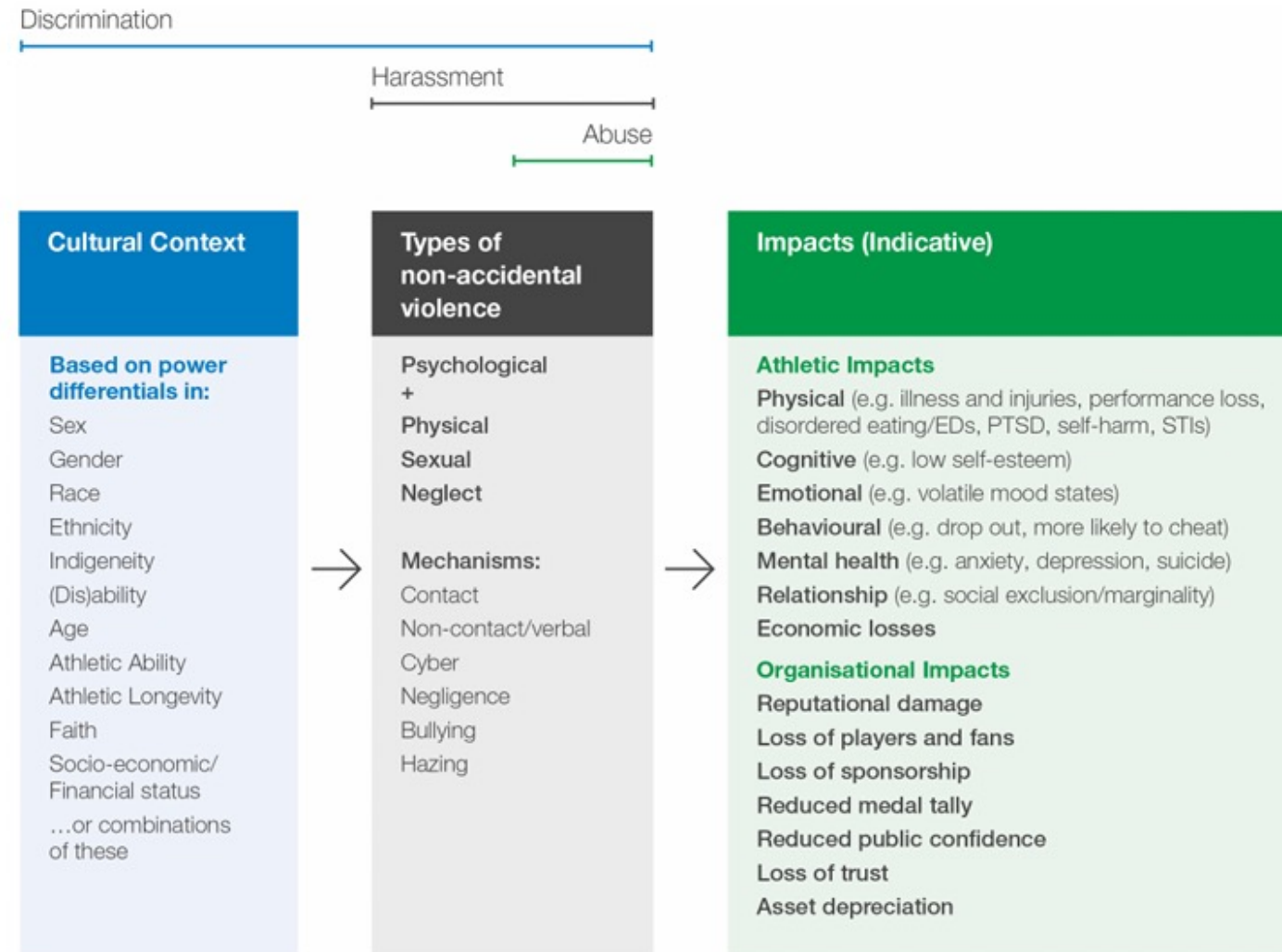
4. ZANEMARJANJE

Trenerji, strokovni delavci, starši ali skrbniki

- športniku ne omogočajo izpolnjevanje telesnih in/ali čustvenih potreb ali
- športnika ne zaščitijo pred izpostavljenostjo nevarnosti.

Mental health in elite athletes: International Olympic Committee consensus statement (2019)

DEJAVNIKI NENAKLJUČNEGA NASILJA V ŠPORTU (MEDNARODNI OLIMPIJSKI KOMITE)

POSLEDICE NENAKLJUČNEGA NASILJA IN NADLEGOVANJA V ŠPORTU

Vpliv različnih oblik nadlegovanja in zlorab na športnika lahko vključuje katero koli ali vse od naslednjih stanj oziroma posledic:

- Fizične posledice, izguba učinkovitosti oziroma sposobnosti uspešnega tekmovanja, motnje prehranjevanja, posttraumatske stresne motnje (PTSD), spolno prenosljive bolezni;
- Kognitivne motnje, npr. nizka samozavest;
- Čustvena stanja, npr. nestabilno stanje razpoloženja;
- Vedenjske motnje;
- Psihične posledice, npr. anksioznost, depresija, samopoškodovanje, samomor;
- Socialne posledice, npr. socialna izključenost/marginalizacija;
- Finančne in druge materialne posledice.

ČUSTVENE (psihološke) ZLORABE V ŠPORTU

- Čustvena zloraba je vzorec “**namernega nekontaktnega vedenja osebe do pomembne druge osebe, ki je lahko škodljivo [za čustveno počutje posameznika]**”, (Stirling in Kerr, 2008)
- v športu so najpogostejše oblike čustvene zlorabe kažejo v obliki kričanja, omalovaževanja, groženj in poniževanja
- študije kažejo, da se čustvene zlorabe najpogosteje pojavljajo v odnosu med trenerjem in športnikom (Kerr & Stirling, 2012)
- strokovnjaki tudi ugotavljajo, da se čustvena zloraba v športu **razume kot normalen vzorec dejanj z namenom doseganja čim boljših športnih rezultatov** (Kerr in Stirling, 2012; McMahon in drugi., 2012)
- trener je v položaju, ki lahko z vidika moči zelo vpliva na športnika, zlasti na otroka, ki je ranljiv, če se ta vpliv oziroma trenerjeva moč zlorabi

ČUSTVENE (psihološke) ZLORABE V ŠPORTU

Da odnos med trenerjem in športnikom lahko definiramo kot psihično nasilje, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- pojavi se vedenje, ki izraža ponižanja, grožnje, omalovaževanja, izkoriščanja v odnosu trener/športnik in je škodljivo za športnikovo čustveno počutje,
- vzorec škodljivega vedenja s strani trenerja se pojavlja večkrat in je redno prisoten v trenažnem procesu,
- pojavi se vedenje, ki vpliva na športnikovo potrebo po varnosti in zaupanju tako, da športnik ne zmore več zaupati,
- vedenje je namerno in usmerjeno v športnika z namenom, da mu povzroči čustveno škodo (Kerr in Stirling, 2012).

FIZIČNO NASILJE V ŠPORTU

- v tekmovalnem športu se sprejema kot normalno ali pa se celo vzpodbuja pretirano intenzivnost trenažnega procesa
- prevelika količina treninga se v mnogih športnih okoljih razume kot potrebno sredstvo za doseganje konkurenčnosti pri doseganju športnega rezultata. (McMahon idr., 2012)
- prekomerno intenzivni treningi in treniranje kljub akutni poškodbi so po navedbah Davida (2005) opredeljene kot fizične zlorabe
- v športu se fizična zloraba pojavlja na tri načine (Alexander, Stafford in Lewis, 2011):
 - (1) Dejanja fizičnega napada, ki so jih odrasli povzročili otroku ali vrstniki;
 - (2) prisilna pretreniranost, ki povzroča nevarnost poškodb; in
 - (3) Otroci športniki, ki so prisiljeni ali jih spodbujajo, naj trenirajo poškodovani ali izčrpani.

FIZIČNO NASILJE V ŠPORTU

- mlajši otroci so bolj dovzetni za fizične poškodbe
- posledice zlorab so v splošni literaturi o zlorabi otrok opisane kot: telesne poškodbe, ginekološke težave (za dekleta), glavoboli, astma, depresija, strah, nizka samozavest, slaba šolska uspešnost, nezmožnost zaupanja, jeza, spolna disfunkcija, motnje hranjenja in spanja itd.
- v športnem kontekstu lahko izpostavljenost zlorabi vodi do **težav z duševnim zdravjem**, kot tudi do **motenj prehranjevanja, nizke samozavesti, izgube uspešnosti in opustitev športa**
- Kirby idr. (2000) in Mountjoy idr. (2016) trdijo, da noben športnik ni zaščiten pred fizično, spolno in čustveno zlorabo, še posebej ne otroci, ki so še posebej izpostavljeni tveganju za zlorabo

SPOLNE ZLORABE V ŠPORTU

- Brackenridge, Bishop, Moussali in Tapp (2008) so analizirali 159 primerov spolne zlorabe v športu o katerih so poročali v tiskanih medijih in ugotovili, da so v 98% primerih storilci bili moški trenerji, učitelji ali inštruktorji
- Voice projekt (Doupona, 2018) – spolno nasilje v športu - tudi v Slo so storilci spolnih zlorab v športu trenerji, ki so v vseh obravnavanih primerih spolno zlorabili športnice
- v šolskem sistemu na splošno nimamo sistematične razlage o primernih in neprimernih dotikih, tako pri vsakodnevnih stikih med otroki in odraslimi ali otroki med seboj, kar tudi velja za športno okolje.

POSLEDICE SPOLNEGA NASILJA ZA ŽRTEV

Takoj po spolnem napadu

- šok
- jeza, strah
- jok, ihtenje
- zmedenost
- slabost, bruhanje
- nemir, brez obstanka
- lahko tudi nenavadno vedenje kot je smeh, zbijanje šal
- fizične poškodbe (praske, modrice, raztrganine..)
- včasih na zunaj žrtev ne kaže nobenih znakov čustvene prizadetosti, pretresenosti

Kasneje (nekaj tednov, mesecev po spolnem napadu)

- občutki krivde, samoobtoževanje
- občutki sramu
- strah, splošna prestrašenost
- travmafobija (žrtev doživlja močen strah pred različnimi stvarmi, povezanimi z napadom)
- žalost, depresivnost
- samomorilne misli, pokus samomora, samomorilnost
- izguba zaupanja v druge ljudi
- otopelost, želja po maščevanju...
- motnje hranjenja, spanja

Kasneje (nekaj tednov, mesecev po spolnem napadu)

- podoživljanje spolnega napada, vsiljujoče misli
- zdravstvene težave
- izguba spomina
- kronična utrujenost
- uživanje druge, alkohola..
- zanikanje, da se spolni napad ni zgodil
- občutek, da drugi ljudje mislijo, da je drugačen, poškodovan..
- izjemno dolgotrajno okrevanje!!!!

KAKO PRISTOPITI, KO SUMIMO NA
POJAV KAKRŠNEKOLI OBLIKE
NASILJA?

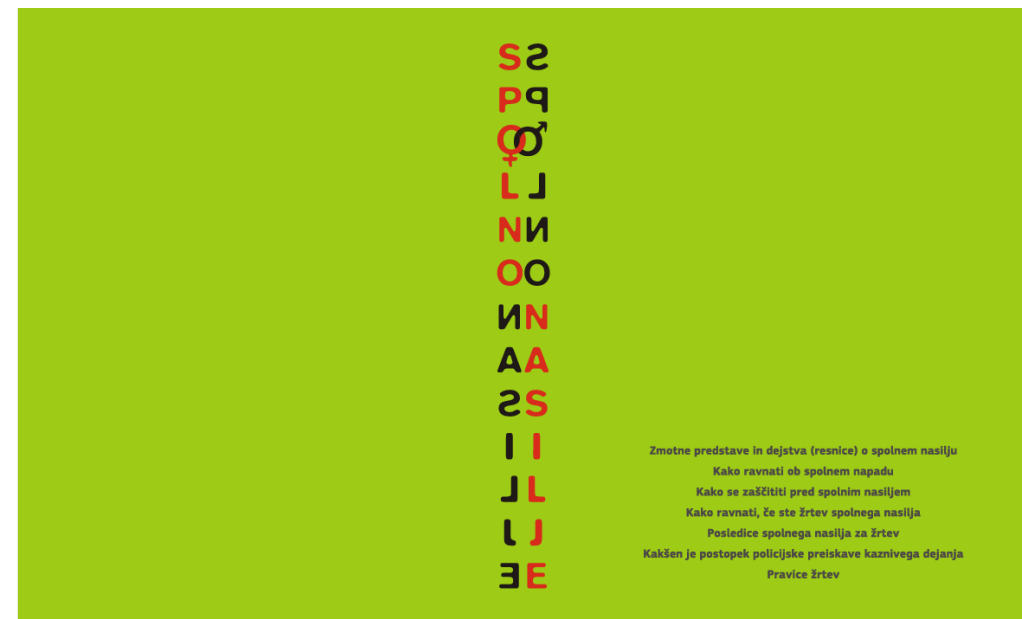

SPLOŠNA NAVODILA ZA OBRAVNAVO NASILJA

- NIČELNA TOLERANCA DO NASILJA
 - žrtvi verjamemo
 - doživljanje nasilja je individualno
 - SPOLNI NAPAD NI NIKOLI ŽRTVINA KRIVDA!!
-
- NIKOLI NE SOOČAMO ŽRTVE IN POVZROČITELJA
 - ne prelagamo odgovornosti za ukrepanje na druge
 - ne obljubljammo rešitve

Obravnava spolnega nasilja

- https://www.policija.si/images/stories/Publikacije/PDF/Spolno_nasilje.pdf

Obravnava telesnega in spolnega nasilja

- čim prej prijaviti policiji – s časovnim odmikom se povečuje možnost uničenja materialnih sledi
- zavarovati žrtev, da je varna pred storilcem
- pomen zaupne osebe v klubu, varnega okolja!!
- ustrezno zavarovati sledi (biološke sledi, oblačila..)
- žrtev naj gre čim prej k zdravniku
- o napadu povedati bližnjim
- zapisati si vse podrobnosti napada
- https://www.policija.si/images/stories/Publikacije/PDF/Spolno_nasilje.pdf

VAREN ŠPORT ZA VSE "SAFEGUARDING"

Novice

Predstavitev

Vodstvo

Kontakt

Sponzorji

Skupščina

Dokumenti ▾

Registracija društev

Šolar na smuči

Predstavniki v FIS in IBU

Covid-19

Kodeks o varovanju

Kodeks o varovanju

- Kodeks o varovanju in zaščiti športnikov pred nadlegovanjem in zlorabo – varen šport za vse (PDF)
- Dodatek A – Kodeks ravnanja (PDF)
- Dodatek B – Obrazec za prijavo suma (PDF)
- Dodatek C – GDPR soglasje (PDF)

[Dokumenti FIS >>](#)

Komplet za usposabljanje za preprečevanje spolnega nasilja nad otroki in mladimi v športu (PDF)

Kontakt zaupnika: zaupnik@sloski.si, 051 244 000

Smučarska zveza Slovenije

Podutiška cesta 146

1000 Ljubljana

T. (01) 513 68 00

E. szs@sloski.si

▾ KONTAKTI

<https://sloski.si/szs-dokumenti-kodeks-o-varovanju/>

Kodeks o varovanju in zaščiti športnikov pred nadlegovanjem in zlorabo – varen šport
za vse (v nadaljevanju: Kodeks)

PRIJAVA ZAUPNIKU

Kontakt zaupnika: zaupnik@sloski.si, 051 244 000

- Vsakdo, ki doživlja spolno ali drugo obliko nadlegovanja ali zlorabe, naj to, če zmore, ustno ali pisno prijavi zaupniku.
- Vsakdo, ki nadlegovanje ali zlorabo opazi, je dolžan domnevnega storilca pisno ali ustno prijaviti Zaupniku. Prijava je lahko tudi anonimna.
- V primeru, da je domnevni storilec Zaupnik, lahko žrtev o nadlegovanju in zlorabi pove drugi osebi, ki ji zaupa ali prijavo odda neposredno na disciplinski organ, oziroma predsedniku SZS, če disciplinski organ še ni oblikovan.

Kodeks o varovanju in zaščiti športnikov pred nadlegovanjem in zlorabo – varen šport
za vse (v nadaljevanju: Kodeks)

POSTOPEK

Kontakt zaupnika: zaupnik@sloski.si, 051 244 000

- Na podlagi izvedenega razgovora Zaupnik oceni, ali je do nadlegovanja oziroma zlorabe prišlo ter sproži disciplinski postopek.
- Če oceni, da je do nadlegovanja oziroma zlorabe prišlo, se odloči tudi katere zunanje institucije, kot so policija, socialno skrbstvo in podobne bo obvestil o preiskavi in izsledkih oziroma sumih.
- V primeru, da Zaupnik oceni, da do nadlegovanja in/ali zlorabe ni prišlo, postopek zaključi, pri tem pa odloči, kdo in koliko časa naj bo pozoren na morebitno nadlegovanje oziroma zlorabo.

Kodeks o varovanju in zaščiti športnikov pred nadlegovanjem in zlorabo – varen šport
za vse (v nadaljevanju: Kodeks)

POSTOPEK

Kontakt zaupnika: zaupnik@sloski.si, 051 244 000

- V primeru, da Zaupnik oceni, da je prišlo do nadlegovanja zli zlorabe in oceni, da je žrtev utrpela psihične, spolne ali telesne posledice, mora najprej poskrbeti za zaščito žrtve:
 - zagotoviti zdravstveno pomoč;
 - zagotoviti socialno podporo žrtvi;
 - obvestiti starše/skrbnike žrtve;
 - uvesti takojšnje ukrepe, ki bodo preprečili ponovitev nadlegovanja ali zlorabe.
- disciplinski postopek za domnevnega storilca (največ 8 dni po prijavi) – disciplinski organ

<https://sloski.si/wp-content/uploads/2021/12/Komplet-za-usposabljanje-SNVS.pdf>

KAKŠNA JE VLOGA VSAKEGA OD NAS, KO
SUMIMO NA NASILJE
OZ.

KAJ LAHKO VSAKDO OD NAS NAREDI ZA
VAREN ŠPORT?

KAJ LAHKO NAREDI VSAK IZMED NAS?

- oblikovanje okolja, kjer se športniki počutijo varne
- It's OK not to be OK!
- skrb za dobrobit športnikov in spodbujanje pismenosti o duševnem zdravju

PISMENOST O DUŠEVNEM ZDRAVJU (Kutcher idr., 2016)

- Razumevanje, kako pridobiti in ohraniti dobro duševno zdravje,
- Razumevanje duševnih motenj in njihovega zdravljenja,
- Zmanjševanje stigme, povezane s duševnim (ne)zdravjem,
- Povečevanje učinkovitosti iskanja pomoči - tega, da posameznik ve, kdaj in kje poiskati pomoč.

Pomen iskanja pomoči pri težavah

- Skrivanje težav lahko povzroči, da se le-te razvijejo v resnejša stanja, ki jih je kasneje težje rešiti oz. zdraviti.
- Nasprotno lahko odkritost glede težav pomaga. Včasih pomaga že sam pogovor z nekom, ki mu športnik zaupa. Hkrati pa lahko takšna odkritost ljudem okoli športnika pomaga bolje razumeti njegov položaj, kar je lahko izhodišče za prejemanje potrebne podpore.
- Če vidite koga v svojem okolju, ki ima težave, je pomembno, da se k njemu/njej obrnete na razumevajoč in neobsojajoč način ter mu/ji pomagate najti strokovno podporo, ki jo potrebuje.

POMEN TRENERJEVE PISMENOSTI O DUŠEVNEM ZDRAVJU

Kaj lahko storite, da pripomorete k razvoju pismenosti o duševnem zdravju pri svojih športnikih?

- Povečujte ozaveščenost in razumevanje duševnega zdravja med športniki.
- Zmanjšujte stigmatizacijo duševnega (ne)zdravja.
- Spodbujajte športnike, da poiščejo pomoč in podporo, ko se soočajo s težavami v duševnem zdravju.
- Seznanite športnike z obstoječimi viri podpore v njihovem okolju.

ŠPORT:

VARNO OKOLJE JE POMEMBNO ZA DUŠEVNO ZDRAVJE

- oblikovati natančna navodila za trenerje
 - v garderobo ali sobo svojih varovancev nikoli ne smejo vstopiti trenerji sami
 - še bolje je, če se trenerji s športniki pogovarjajo zunaj garderobe
 - izobraževanje trenerjev in ostalega kadra
 - preverjanje zgodovine posameznika, ki se ga v klubu zaposli!
-
- pomen varnega okolja, kjer se posameznik lahko razkrije, da je žrtev!!

Hvala za pozornost!

Sasa.Cecicerpic@fsp.uni-lj.si